

2019 METŲ XXIX LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS

„TAUTA BE VALSTYBĖS. LIETUVA 1940–1990 METAIS“

II ETAPO UŽDUOTYS

DALYVIO(-ĖS) VARDAS, PAVARDĖ:

DALYVIO(-ĖS) MOKYKLA:

REZULTATŲ LENTELE

PILDO VERTINTOJAI

	I dalis	II dalis	III dalis	IV dalis	Iš viso	Parašas
I vertintojas						
II vertintojas						
Galutinis rezultatas						

I DALIS

Pirmą užduoties dalį sudaro 1–30 klausimai su pasirenkamais variantais. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą. Kiekvienas teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku.

1. Lietuvos diplomatas, knygos „Raudonasis tvanas“ autorius:

- A Jurgis Baltrušaitis;
- B Jurgis Savickis;
- C Ignas Šeinius;
- D Kazys Škirpa.

2. Kuris teiginys netinka išeivijos radijo stočių („Amerikos balsas“, „Vatikano radijas“, „Laisvosios Europos radijas/ Laisvės radijas“) vaidmeniui apibūdinti?

- A Palaikė gyvą Lietuvos laisvės bylą.
- B Palaikė lietuviškumą diasporoje.
- C Siejo išeiviją su pavergta Lietuvos dalimi.
- D Suvienijo išeivių politines sroves.

3. Kurioje valstybėje lietuvių bendruomenė įsteigė Vasario 16-osios gimnaziją?

- A Australijoje.
- B JAV.
- C Kanadoje.
- D Vokietijoje.

4. Kokia nuostata nesivadovauta išeivijoje keliant Lietuvos laisvės bylą?

- A Lietuvos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą nepripažinimas.
- B Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atkūrimas.
- C Sovietų okupacijos smerkimas.
- D Sovietinio valstybingumo pripažinimas.

5. Sovietų okupuotoje Lietuvoje „atšilimo“ laikotarpiu 1953–1964 m.:

- A įkurta ekonominį krašto savarankiškumą išplėtusi liaudies ūkio taryba;
- B įvestas privalomas vidurinis mokymas;
- C nutrauktas Katalikų Bažnyčios pastoracinės veiklos varžymas;
- D panaikinti suvaržymai emigruoti į Izraelį žydų tautybės asmenims.

6. Kuris teiginys apie Katalikų Bažnyčios padėtį Lietuvoje 1965–1987 m. yra teisingas?

- A Laisvai minėtas Lietuvos krikšto 500 metų jubiliejus.
- B Legaliai veikė pranciškonų ir dominikonų vienuolijos.
- C Oficialiai spausdinti maldynai ir liturginiai kalendoriai.
- D Skatintas nuo Vatikano nepriklausomos tautinės Bažnyčios kūrimas.

7. Kurie Lietuvoje leisti pagrindinės periodinės spaudos leidiniai buvo tautinės ir liberalios krypties?

- A „Aušra“ ir „Tiesos kelias“.
- B „Blaivybėje jėga“ ir „Ateitis“.
- C „Laisvės šauklis“ ir „Perspektyvos“.
- D „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika“ ir „Pastogė“.

8. Žemės ūkio kolektyvizacijos padariniai Lietuvoje:

- A agrarinės produkcijos gamyba planine tvarka ir darbo našumo kilimas;
- B smulkiosios privačios žemėvaldos išlaikymas ir augalininkystės plėtra;
- C tarybinių ūkių pertvarkymas į kolūkius ir kaimo gyventojų skaičiaus didėjimas;
- D žemės ūkio gamybos suvalstybinimas ir vienkiemų sunykimas.

9. 1978 m. susikūrusi Lietuvos laisvės lyga siekė:

- A apriboti aplinkos teršimą ir sustiprinti gamtinių išteklių apsaugą;
- B atkurti ginkluoto antisovietinio pasipriešinimo organizacinę struktūrą šalyje;
- C informuoti tarptautinę bendruomenę apie tautinių mažumų teisių pažeidimus Lietuvoje;
- D ugdyti okupuotos šalies gyventojų tautinę ir politinę sąmonę.

10. 1988 m. spalio 22–23 d. Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio steigiamajame suvažiavime buvo nutarta siekti:

- A Lietuvos įstojimo į Europos Ekonominę Bendriją;
- B Lietuvos išstojimo iš SSRS;
- C Lietuvos nepriklausomybės;
- D Lietuvos savarankiškumo SSRS sudėtyje.

11. Kuri organizacija 1987 m. rugpjūčio 23 d. Vilniuje suorganizavo pirmą valdžios nesankcionuotą mitingą prie A. Mickevičiaus paminklo?

- A Lietuvos krikščionių demokratų partija.
- B Lietuvos laisvės lyga.
- C Lietuvos persitvarkymo sąjūdis.
- D Lietuvos demokratų partija.

12. Kuri data nepaminėta 1990 m. kovo 11 d. akte dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo?

- A 1920 m.
- B 1939 m.
- C 1940 m.
- D 1975 m.

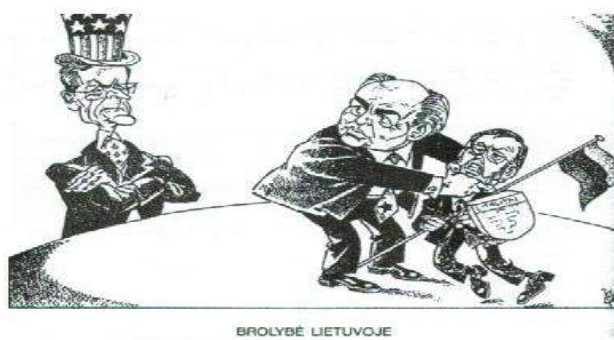
13. Koks buvo M. Gorbačiovo vizito 1990 m. sausio mėn. Lietuvoje tikslas?

- A Įtikinti Lietuvos valdžią ir žmones pasilikti SSRS sudėtyje.
- B Paremti Lietuvos komunistų partijos savarankiškumo siekį.
- C Pradėti derybas su Lietuvos persitvarkymo sąjūdžiu dėl Lietuvos suvereniteto.
- D Suteikti Lietuvai dalinį suverenitetą ir ekonominį savarankiškumą.

14. 1987 m. LKP CK pirmuoju sekretoriumi tapus Ringaudui Songailai buvo:

- A nutarta siekti LKP atsiskyrimo nuo SSKP;
- B laikomasi nusistovėjusios brežnevinės valdymo tradicijos;
- C pradėta vykdyti liberalesnė ir atviresnė politika;
- D uždrausta Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio veikla.

15. Kuri valstybė nuo 1981 m. iki 1991 m. teikė finansinę paramą Lietuvos diplomatinei tarnybai?
A JAV.
B Jungtinė Karalystė.
C Latvija.
D Švedija.
16. Kiek procentų Rašytojų sąjungos narių 1985 m. priklausė Lietuvos komunistų partijai?
A 25 proc.
B 44 proc.
C 85 proc.
D 92 proc.
17. Kelintais metais buvo nutrauktas Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos leidimas?
A 1987 m.
B 1988 m.
C 1989 m.
D 1990 m.
18. Kuris teiginys, apibūdinantis karikatūrą „Brolybė Lietuvoje“, yra teisingas?
A SSRS siekia JAV pritarimo dėl savo politikos.
B M. Gorbačiovas nori susitarti su V. Landsbergiu.
C JAV palaiko M. Gorbačiovo politiką Lietuvoje.
D JAV nesikiša į M. Gorbačiovo politiką Lietuvoje.

BROLYBĖ LIETUVOJE

22. Vilniaus Našlaičių kapinėse:

A buvo laidojami partinės nomenklatūros atstovai;

B palaidotas LLKS Tarybos prezidiumo pirmininkas Jonas Žemaitis-Vytautas;

C rasta masinė Lietuvos partizanų kapavietė;

D rasti sovietų nužudyto partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago palaikai.

Vilniaus Našlaičių kapinės.

23. Dokumente rašoma: „LLKS Taryba okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai“. Kuriais metais paskelbtas šis dokumentas?

A 1945 m.

B 1946 m.

C 1949 m.

D 1953 m.

24. Apie kurio partizano veiklą 2004 m. sukurtas kino filmas „Vienų vieni“?

A Liongino Baliukevičiaus-Dzūko.

B Juozo Lukšos-Daumanto.

C Juozo Vitkaus-Kazimieraičio.

D Jono Žemaičio-Vytauto.

25. Kuris teiginys netinka moterų vaidmens ginkluotoje rezistencijoje apibūdinimui?

A Dirbo ryšininkėmis.

B Kovojo su ginklu rankoje.

C Padėjo partizanams tvarkytis buityje.

D Vadovavo partizanų būriams.

26. Kuo ypatingas partizanų bunkeris Minaičiuose?

A Įkurtas VLIK`as.

B J. Lukša-Daumantas rašė laišką Romos popiežiui.

C Nukautas paskutinis Lietuvos partizanas.

D Paskelbta 1949 metų Vasario 16-osios deklaracija.

Partizanų bunkeris Minaičiuose. Šaltinis:

<https://www.google.lt/search?q=Minaičių+kaimas&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiOvaXArb3eAhU>

II DALIS

I 31–38 klausimus atsakykite remdamiesi žemiau pateiktais A, B, C, D, E, F, G šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis. *Iš knygos „Lietuva 1940–1990“*

Istorikas Walteris Loqueras labai taikliai apibūdino padėtį karui tik pasibaigus „Pergalės dieną“ šventė visi, tačiau kitą dieną tik patys drąsiausi protai įžvelgė šviesą tunelio gale, galvodami apie Europos atgimimo aplinkybes“. Baltijos kraštų klausimas karo meto sąjungininkų konferencijose nebuvo svarstytas. Galbūt tai lėmė faktas, kad šios šalys prieškariu buvo paskelbusios neutralitetą, neturėjo galingų užtarėjų, bet greičiausiai lėmė dar neišblėsęs Vakarų lyderių žavėjimasis J. Stalinu, mobilizavusiu šalį kovai su nacistine Vokietija, ir tuo buvo pateisinamas bet koks nuolaidžiavimas, kuris, beje, po Potsdamo greitai baigėsi. Vis dėlto 1944m. JAV prezidento rinkimų kampanijos metu kandidatas į prezidento postą F. D. Rooseveltas buvo priverstas teisintis dėl nuolaidžiavimo komunistinei Sovietų Sąjungai: spaudoje buvo paskelbtas jo pareiškimas, esą Atlanto charta, kuria turėjusi būti pagrįsta pokarinė taika, nebuvo pasirašyta, todėl neprivaloma vykdyti, tai reiškė, kad Baltijos kraštai ir Lenkija negali tikėtis pozityvaus jų klausimo sprendimo. Tad susidariusios padėties, kai buvo dalijamasi įtakos sferomis, jau negalėjo pakeisti ne tik visuomenių nepasitenkinimas ar atominės bombos sprogdymas Japonijoje.

B šaltinis. *Iš interviu su istoriku B. Gailiumi*

Partizanai buvo teisėti Lietuvos valstybės ir visuomenės atstovai. Visuomenėje nebuvo jokios organizacijos, kuri kovotų su partizanais. Priešingai, žmonės partizanus aktyviai palaikė. Be to, yra ir tarptautinės teisės numatyti požymiai: vadovybė, uniforma, atviras ginklo nešiojimas, karo įstatymų bei papročių laikymasis. Jus partizanai atitiko.

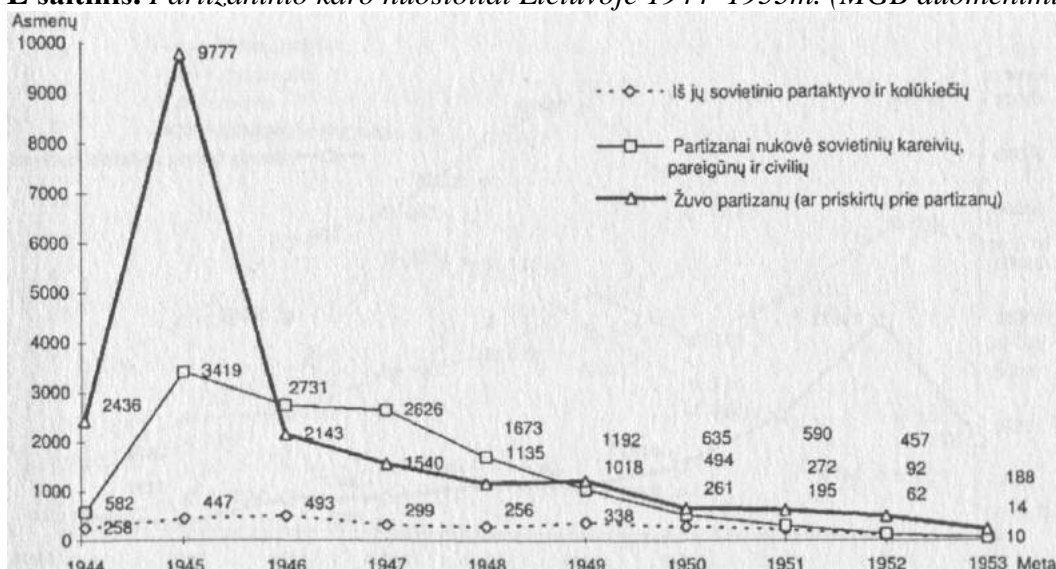
C šaltinis. *Iš N. Gaškaitės knygos „Pasipriešinimo istorija“*

Būta ir linksmesnių, grynai partizaniškų švenčių – tai priesaika ir apdovanojimų teikimas. Įstojimas į partizanų gretas prasidėdavo iškilminga priesaika. Šį momentą gražiai aprašė partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas: „Buvo 120 vyrų, tačiau tvyrojo visiška tylą ... Antrame kopytėlės aukšte įvyko išpūdingos pamaldos. Vyrų karštai meldėsi. Daugelio akyse spindėjo ašaros. <...> Artinosi iškilmingas priesaikos priėmimas. Prieš altorių buvo pastatyta taburetė, užtiesta trispalve. Ant jos padėtas kryželis ir mano trumpasis ginklas... Išklėde dešines, tyliai kartojome priesaikos žodžius. Dievo akivaizdoje tvirtai pasižadėjome teisingai ir ryžtingai tęsti kovą prieš okupantą, kuris, pamynęs po kojomis visus Dievo ir žmogaus įstatymus, negailestingai naikina viską, kas yra šventa, kilnu ir brangu“.

D šaltinis. *Iš knygos „Lietuva 1940–1990“*

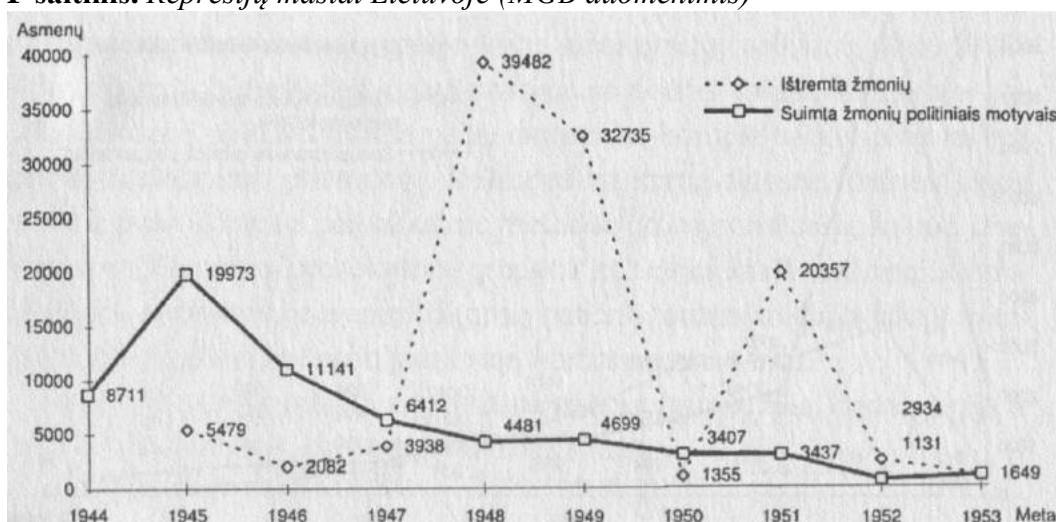
Lietuvos žmonės savo atsiminimuose mini tūkstančius atvejų, kai nuo čekistų operatyvininkų ir karių bei strībų nukentėdavo, neretai itin skaudžiai, nekalti žmonės, nedalyvavę pasipriešinime. Represinių struktūrų kontržvalginiai organai yra atskleidę kai kuriuos čekistų, jų kariuomenės nusikaltimus. Buvo įtariama, jog jų valdiniai tik imituoja kovą su „banditais“, dažnai nušauna niekuo dėtus žmones, juos priskiria prie „banditų“, gauna premijas, o partizanai lieka sveiki, jų net gausėja. Čekistiniai kariai ir stribai už „likviduotus“ partizanus gaudavo pinigines premijas (eiliniai ir seržantai – po 50–300 rb, karininkai – po 300–600 rb.), įvairių dovanų (ypač dažnai laikrodžių), jiems pakeldavo laipsnius, juos apdovanodavo ordiniais ir medaliais. Kariai būdavo vienodai skatinami ir premijuojami tiek už gyvus, tiek už nušautus partizanus, t. y. būdavo mokama „už galvą“. Tik maždaug nuo 1948-1949 m. labiau pradėta vertinti gyvi paimti partizanai.

E šaltinis. Partizaninio karo nuostoliai Lietuvoje 1944–1953 m. (MGB duomenimis)

Šaltinis: <http://www.partizanai.org/laisves-kovu-archyvas-17-t-1996-m/3573-ka-sako-partizaninio-karo-statistika>

F šaltinis. Represijų mastai Lietuvoje (MGB duomenimis)

Šaltinis: <http://www.partizanai.org/laisves-kovu-archyvas-17-t-1996-m/3573-ka-sako-partizaninio-karo-statistika>

G šaltinis. Iš knygos „Lietuvos partizanai 1944–1953 m.“

Partizanų pasipriešinimas sugriovė sovietinės propagandos skleidžiamą mitą apie savanorišką Lietuvos įsijungimą į Sovietų Sąjungą ir atpirko Lietuvos vyriausybės ir kariuomenės neveiklumą, nepasipriešinimą 1940 m. sovietinėms įguloms aneksuojant Lietuvą. <...> Partizanų spauda buvo vienintelis tautos dvasios puoselėjimo šaltinis. Partizanų pasipriešinimas kaimų kolonizavimui ilgam išlaikė patriotiškus kaimus. <...> Partizanų kovos žymiai sumažino Lietuvos rusifikavimą. Partizaninis karas Lietuvoje truko dešimtmetį, tuo tarpu Latvijoje ir Estijoje jis užgeso maždaug per trejus metus. Palyginus šių trijų valstybių tautinę gyventojų sudėtį matome, kad Estijoje estai sudaro 62 % gyventojų (rusų yra 32 %), Latvijoje latvių tėra tik 52 % (2/3 likusių gyventojų yra rusai), o Lietuvoje gyvena 80 % lietuvių. Imigracija į Lietuvą paspartėjo tik 1958 m., kai baigėsi partizaninės kovos. Lyginant su Latvija ir Estija matyti, kad net praėjus dešimtmečiui nuo kolchozų įkūrimo Lietuvoje valstybiniai ūkiai tiekė vos 40 proc. mėsos ir pieno produktų (Latvijoje – 50 %, Estijoje – netoli 60 %). Tai irgi buvo aktyvaus partizanų priešinosi ūkių sukolektyvinimui pasekmė. Tuo pačiu reikia pripažinti, kad dvidešimties tūkstančių geriausiųjų Lietuvos vyrų žuvimas iš esmės pažeidė tautos genofondą, pakeitė jį atsargesniųjų ir prisitaikiusiųjų naudai.

31. Remdamiesi A šaltiniu ir žiniomis, paaiškinkite, kaip šaltinio idėjos siejosi su Lietuvos partizanų viltimis? Kodėl šios viltys neišsipildė?

_____ (2 taškai)

32. Remdamiesi B ir C šaltiniais, įrodykite, kad partizanus galima vadinti Lietuvos kariuomene. Pateikite penkis faktus.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

_____ (5 taškai)

33. Remdamiesi žiniomis, parašykite tris veiklas, kuriomis partizanai užsiėmė, siekdami puoselėti savo dvasinį pasaulį ir palaikyti patriotiškumo idėjas.

_____ (3 taškai)

34. D šaltinyje minimos sąvokos banditai, čekistai, sribai. Paaiškinkite kiekvienos iš jų prasmę.

Banditai – _____

Čekistai – _____

Sribai – _____

_____ (3 taškai)

35. Remdamiesi D šaltiniu, išvardinkite du būdus, kuriais buvo skatinamas susidorojimas su partizanais.

1 _____

2 _____

_____ (2 taškai)

36. Šaltinyje D rašoma, kad „maždaug nuo 1948–1949 m. labiau pradėta vertinti gyvi paimti partizanai“. Kaip manote, kodėl?

_____ (1 taškas)

37. Palyginę E ir F šaltinius, padarykite dvi išvadas apie partizaninio karo aktyvumą. Nurodykite, kokie veiksniai sąlygojo aktyvumo pokyčius.

1 _____

2 _____

_____ (4 taškai)

38. Remdamiesi G šaltiniu, paaiškinkite, kaip pokario rezistencija paveikė tolesnę visuomenės raidą. Pateikite tris teiginius.

1 _____

2 _____

3 _____

_____ (3 taškai)

III DALIS

39. Suraskite tekste 7 istorines klaidas ir parašykite teisingus atsakymus.

Vokiečių siautėjimas krašte sukėlė lietuvių pasipriešinimą. Augo pasipriešinimo sąjūdis, kuris, prasidėjęs susikūrus sovietinei vyriausybei, reiškėsi viešomis ir nelegaliomis formomis. A. Smetona ir M. Krupavičius 1942 m. gruodžio 5 d. memorandume protestavo prieš lietuvių ūkių kolonizaciją ir bažnyčių griovimą. Vokiečių okupacijos metais savo veiklą atnaujino *Lietuvos laisvės armija*. 1942 m. spalio mėn. ji pradėjo leisti nelegalius laikraščius. 1942 m. buvo sukurta slapta karinė *Vietinės rinktinės* organizacija. Tai buvo pasyvus priešinimasis. Taikią Lietuvos rezistenciją lėmė dar ir tikėjimas 1942 m. rugpjūčio 14 d. JAV prezidento F. Ruzvelto ir Anglijos ministro pirmininko N. Čemberleno paskelbtos *Atlanto chartijos* pažadais atkurti valstybingumą tų kraštų, kurie dėl karo buvo jų netekę.

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

Klaida _____ Teisingas atsakymas _____

_____ (14 taškų)

40. Dviem teiginiais apibūdinkite kiekvienos organizacijos veiklą ir įvardykite po vieną kiekvienos organizacijos atstovą.

Vyriausiais Lietuvos išlaisvinimo komitetas

1 _____

2 _____

Atstovas _____

_____ (3 taškai)

Lietuvos laisvės kovos sąjūdis

1 _____

2 _____

Atstovas _____

_____ (3 taškai)

Lietuvos Helsinkio grupė

1 _____

2 _____

Atstovas _____

_____ (3 taškai)

Lietuvos laisvės lyga

1 _____

2 _____

Atstovas _____

_____ (3 taškai)

Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos leidybinė grupė

1 _____

2 _____

Atstovas _____

_____ (3 taškai)

IV DALIS

Į 41–50 klausimus atsakykite remdamiesi žemiau pateiktais A, B, C, D, E šaltiniais ir žiniomis.

Šaltinis A. *B. K. Balučio 1941 03 24 laiškas K. Graužiniui.*

Mane labai neramina, kad mūsų „Triumviratas“, paskirtas savo laiku rūpintis mūsų užsienio tarnyba, ligi šiol negali kaip reik pradėti dirbti. Šaulys, matomai, sėdi savo viloje Lugano ir kaip girdžiu atvyksta į Berną tik sykį-kitą į keletą mėnesių, pavedęs viską Turauskui. Lozoraitis sėdi, kaip užantspauduotas Romoje, su kuria susisiekimas darosi vis sunkesnis. Klimas yra tokioj padėty, kad veikti energingiau jam beveik neįmanoma. <...> Jeigu laiką ir toliau taip gaišinsime, kaip ligi šiol, tai gali ateiti laikas, kad dėl lėšų stokos teks visiškai uždaryti net ir tuos forpostus-pasiuntinybes, kurias ligi šiol pasisėkė išlaikyti, kas būtų didelis smūgis mūsų kovoje už Nepriklausomybės atgavimą. Kaunas, žinoma, padarė didžiausią klaidą, kad laiku nepadarė žygių tos kovos finansavimui užsieniuose, nors buvo laiku apie tai įspėtas (dar užpereitų metų rudenį). Bet jeigu jau taip atsitiko, tai negalima dabar sudėjus ir laukti, kol mūsų išveivijos ypač Š. Amerikoj entuziazmas atšals ir pradės reikštis įvairūs partiniai ir asmeniniai variantai, kaip pav., jau pradeda jie reikštis „Gabrio Žinių“ pavydale.

Šaltinis B. *S. Lozoraičio 1946 07 25 laiškas VLIK`o pirmininkui M. Krupavičiui.*

Ryšium su VLIK`o delegatų ir Lietuvos diplomatinių misijų šefų Konferencijos šios dienos nutarimu dėl sudarymo politinio organo, kuris vykdytų vyriausybės funkcijas etc. šiuo turiu garbės konstatuoti štai ką: Įsteigus kalbamą organą, p. Užsienio reikalų ministerio J. Urbšio telegrama Nr. 288 iš 1940 VI. 2, nustatytos funkcijos – likusios užsieny Lietuvos diplomatijos šefas ir du jo pavaduotojai, o lygiu būdu ir Lietuvos įgaliotų ministerių Kolegija veikia toliau. Kiekvienu atveju, t.y. man politiniame organe dalyvaujant ar nedalyvaujant, Įgaliotų ministerių kolegijos ir diplomatijos Šefo kompetencijoje palieka šie dalykai, kiek jie dabartinėmis aplinkybėmis gali kilti: a) užsienio tarnybos asmeninė sudėtis, tarnautojų, – ne misijų šefų – paskyrimai, atleidimai, perkėlimai, disciplinariniai klausimai ir pan.; b) atsakomybė už turtą; c) pasų davimas; d) apskritai visa, kas liečia diplomatinių ir konsularinių atstovybių veikime priežiūrą, o ypačiai susisiekimo ir archyvų saugumą.

Šaltinis C. *B. K. Balučio 1961 06 19 pro memoria.*

Archyvai. Juo toliau, juo gyvesnis darosi mūsų Pasiuntinybių ir Konsulatų archyvų apsaugojimo ir išlaikymo reikalas, ypatingai kiek tas liečia konfidencialių raštų bylas. Šis reikalas turi du svarbiausiu tikslu: pirmiausiai, apsaugoti, kad konfidencialūs raštai nepakliūtų į bereikalingas, o ypatingai į priešiškas rankas, kur jie galėtų būti kenksmingai Lietuvos reikalams panaudoti, o antra, – išsaugoti juos, kaipo vertingą istorinę medžiagą ateičiai.

Šaltinis D. *Alg. Gustainio str. Reikia įamžinti Lietuvos pasiuntinybę. Draugas, 1980 10 21.*

Nepriklausomos Lietuvos legaliu ir oficialiu simboliu yra Lietuvos atstovybė Vašingtone, tebesanti dideliuose šauniuose rūmuose, įsteigtuose nepriklausomos Lietuvos laikais ir pinigais. <...> Šiuo laiku buv. nepriklausomos Lietuvos deponuoti pinigai, kuriais buvo išlaikomos Lietuvos pasiuntinybės, gali greit pasibaigti. Tačiau tikimasi JAV pasiuntinybė bus ir toliau išlaikoma. <...> Tokiai neaiškiai padėčiai esant, būtinai reikia parengti gerą knygą – albumą, lietuvių ir anglų kalbomis, apie Lietuvos pasiuntinybę. Pirmaeilis fotografas turėtų nutraukti* visus vertingesnius tenai esančius turtus, dalykus, kiekvieną kambarį, pastatą iš lauko pusės ir kt. pagal iš anksto sudaryti sąrašą. <...> Knyga Lietuvos pasiuntinybė Vašingtone, būtų vertingas dokumentinis leidinys ne tik įvairių pažiūrų lietuviams, ne tik istorijai, bet ir svetimšaliams, tiek besidomintiems JAV politinės veiklos istorija.

* Nufotografuoti.

Šaltinis E. Lietuvos pasiuntinybės Londone pro memoria 1987 06 10 Lietuvos užsienio pasų davimo klausimu.

Atsiliepdamas į Gen. Konsulo p. Simučio *pro memo* No 652/7/C, liečiančia Lietuvos užsienio pasų išdavimą, noriu pranešti, kad ši Pasiuntinybė, išduodama ir pratęsdama pasus prisilaiko Lietuvos pilietybės įstatymo. Bendrai paėmus, ši pasiuntinybė naujų pasų dabar išduoda labai mažai.

Lentelė. Lietuvos pasiuntinybių išduoti ir pratęsti pasai 1980–1986 metais.

Metai	Išduotų pasų skaičius	Pratęstų pasų skaičius
1980	7	7
1981	4	7
1982	6	3
1983	3	3
1984	5	7
1985	0	3
1986	1	4

41. Įvardykite tris asmenis, kuriuos B. K. Balutis vadina „Triumviratu“ (A šaltinis).

_____ (1 taškas)

42. Nurodykite, kas ir kada paskyrė „Triumviratą“ „rūpintis mūsų užsienio reikalų tarnyba“ (B šaltinis)?

Asmuo _____

Data _____

_____ (2 taškai)

43. Kokiose šalyse rezidavo A šaltinyje įvardyti Lietuvos diplomatai?

_____ (4 taškai)

44. Paaiškinkite, apie kokią „klaidą“ kalba B. K. Balutis (A šaltinis). Kas ją padarė?

_____ (2 taškai)

45. Remdamiesi žiniomis nurodykite, apie kokį „politinį organą“ (B šaltinis) laiške kalba S. Lozoraitis?

_____ (1 taškas)

46. Koks B šaltinyje minimas dokumentas užtikrino Lietuvos diplomatinės tarnybos veiklos tęstinumą?

_____ (1 taškas)

47. Nurodykite keturias kompetencijas, priskirtas „Lietuvos diplomatijos Šefui“ (B šaltinis).

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

_____ (4 taškai)

48. Remdamiesi šaltiniais C ir D, nurodykite, kokiomis vertybėmis rūpinosi Lietuvos diplomatinė tarnyba ir išeivija. Paaiškinkite, kodėl?

Vertybė _____

Paaiškinimas _____

Vertybė _____

Paaiškinimas _____

_____ (4 taškai)

49. Iš kokių lėšų buvo finansuojama Lietuvos diplomatinės tarnybos veikla užsienyje (A ir D šaltiniai)?

_____ (1 taškas)

50. Trimis teiginiais paaiškinkite, kodėl buvo reikšminga Lietuvos diplomatinės tarnybos veikla užsienyje.

1 _____

2 _____

3 _____

_____ (3 taškai)

2019 METŲ XXIX LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS

„TAUTA BE VALSTYBĖS. LIETUVA 1940–1990 METAIS“

II ETAPO VERTINIMO INSTRUKCIJA

I DALIES ATSAKYMAI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C	D	D	D	A	C	C	D	D	D	B	B	A	B	C
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	C	D	B	D	D	D	C	B	D	A	B	B	A	C

II–IV DALIŲ ATSAKYMAI

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
31	<p>Sąsaja: Lietuvos partizanai tikėjosi demokratiškos valstybių pagalbos.</p> <p>Viltys neišsipildė, nes, pasak spaudos, kuri citavo Ruzveltą, Atlanto chartija nebuvo pasirašyta ir įgyvendinta.</p>	2	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingai įvardytą sąsają.</p> <p><i>Vienas taškas</i> duodamas už atsakymą, kodėl viltys neišsipildė.</p>
32	<ul style="list-style-type: none"> • Vadovybė. • Uniforma. • Atviras ginklo nešiojimas. • Karo įstatymų bei papročių laikymasis. • Priesaikos davimas. • Apdovanojimų teikimas. 	5	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už vieną teisingą atsakymą.</p>
33	<ul style="list-style-type: none"> • Patriotinė poezija. • Dainų kūryba. • Spauda. 	3	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už vieną teisingą atsakymą.</p>
34	<p><i>Banditai</i> – sovietų vadinami Lietuvos partizanai.</p> <p><i>Čekistai</i> – sovietinio saugumo organizacijos nariai.</p> <p><i>Stribai</i> – tautos išdavikai, budeliai, kovoję su ginklu prieš savo tautą.</p>	3	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingą vienos sąvokos paaiškinimą.</p>
35	<ul style="list-style-type: none"> • Mokamos piniginės premijos. • Dovanojamos dovanos. • Įteikiami apdovanojimai. 	2	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už vieną teisingą atsakymą.</p>
36	<p>Buvo tikimasi išgauti iš jų okupantams naudingą informaciją.</p> <p>Buvo tikimasi paversti juos okupantų agentais.</p>	1	<p><i>Vienas taškas</i> už teisingą atsakymą.</p>
37	<p>1. 1944–1946 metais vyko atvira, aktyvi partizanų kova, žuvo daugiausia partizanų. Tuo metu buvo partizaninio karo pradžia, I etapas, kuomet partizanai veikė spontaniškai, stojo į atvirą kovą dar nesukūrę savo organizacinės struktūros.</p>	4	<p>Už kiekvieną pokytį ir jį lėmusius veiksnius skiriame <i>po du taškus</i>.</p>

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
	2. 1947–1948 m. iki 1953 metų kasmet žūstančių partizanų skaičius mažėjo. Tai lėmė stiprėjantis sovietų teroras, trėmimai, kolūkių kūrimas.		
38	<p>Galimi atsakymų variantai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Partizanų pasipriešinimas sugriovė sovietinės propagandos skleidžiamą mitą apie savanorišką Lietuvos įsijungimą į Sovietų Sąjungą. – Atpirko Lietuvos vyriausybės ir kariuomenės neveiklumą, nepasipriešinimą. – Partizanų pasipriešinimas kaimų kolonizavimui ilgam išlaikė patriotiškus kaimus. – Partizanų kovos žymiai sumažino Lietuvos rusifikavimą. – Geriausiųjų Lietuvos vyrų žuvimas iš esmės pažeidė tautos genofondą, pakeitė jį atsargesniųjų ir prisitaikiusiųjų naudai. 	3	<i>Vienas taškas</i> už vieną teisingą atsakymą.
39	<p>Vokiečių siautėjimas krašte sukėlė lietuvių pasipriešinimą. Augo pasipriešinimo sąjūdis, kuris, prasidėjęs susikūrus sovietinei (teisingas atsakymas: Laikinajai) vyriausybei, reiškėsi viešomis ir nelegaliomis formomis. A. Smetona (teisingas atsakymas: K. Grinius) ir M. Krupavičius 1942 m. gruodžio 5 d. memorandume protestavo prieš lietuvių ūkių kolonizaciją ir bažnyčių griovimą (teisingas atsakymas: žydų naikinimą). Vokiečių okupacijos metais savo veiklą atnaujino <i>Lietuvos laisvės armija (teisingas atsakymas: Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga)</i>. 1942 m. spalio mėn. ji pradėjo leisti nelegalius laikraščius. 1942 m. buvo sukurta slapta karinė <i>Vietinės rinktinės (teisingas atsakymas: Lietuvos laisvės armijos)</i> organizacija. Tai buvo pasyvus priešinimasis. Taikią Lietuvos rezistenciją lėmė dar ir tikėjimas 1942 m. (teisingas atsakymas: 1941 m.) rugpjūčio 14 d. JAV prezidento F. Ruzvelto ir Anglijos ministro pirmininko N. Čemberleno (teisingas atsakymas: V. Čerčilio) paskelbtos Atlanto chartijos pažadais atkurti valstybingumą tų kraštų, kurie dėl karo buvo jų netekę.</p>	14	<i>Vienas balas</i> duodamas už klaidos suradimą. <i>Antras balas</i> duodamas už teisingą atsakymą
40	<p>Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Siekė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. 2. Bendradarbiavo su JAV, Jungtinės Karalystės valdžia. 3. Parengė memorandumą, kuriame buvo prašoma nepripažinti Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą. 4. Nuolat tarptautiniuose renginiuose keldavo Lietuvos okupacijos klausimą. <p>Atstovai: Steponas Kairys, Mykolas Krupavičius, Juozas Audėnas, Kipras Bielinis, Kazys Bobelis ir kt.</p>	15	Už kiekvieną teisingą atsakymą skiriamas <i>vienas taškas</i> .

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
	<p>Lietuvos laisvės kovos sąjūdis</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Siekė atkurti Lietuvos nepriklausomybę. 2. Ginklu priešinosi SSRS reguliariai kariuomenei ir jos saugumo daliniams. 3. Parengė 1949 m. vasario 16-osios deklaraciją. 4. Leido pagrindinę spaudą. <p>Atstovai: Jonas Žemaitis-Vytautas, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Juozas Lukša-Daumantas ir kt.</p> <p>Lietuvos Helsinkio grupė</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Registravo žmogaus teisės pažeidimus ir skelbė šią informaciją. 2. Leido dokumentus. 3. Akcentavo Lietuvos okupacijos faktą. <p>Atstovai: Karolis Garuckas, Viktoras Petkus, Tomas Venclova, Bronius Laurinavičius, Vytautas Skuodis ir kt.</p> <p>Lietuvos laisvės lyga</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ragino atkurti Lietuvos nepriklausomybę. 2. Rengė protesto akcijas. 3. Platino antisovietinę literatūrą. 4. Leido pagrindinę spaudą. <p>Atstovai: Antanas Terleckas, Algirdas Statkevičius, Vytautas Bogušis, Julius Sasnauskas ir kt.</p> <p>Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos leidybinė grupė</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leido ir platino Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką. 2. Informavo pasaulio visuomenę apie tikinčiųjų padėtį Lietuvoje. 3. Rengė daug kreipimūsi į sovietinę valdžią, reikalaujant tikintiesiems grąžinti Vilniaus arkikatedrą, Klaipėdoje statyti naujas bažnyčias. 4. Perduodavo į užsienį Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką, kad ji būtų viešinama per laisvojo pasaulio radijo stotis. <p>Atstovai: Sigitas Tamkevičius, Jonas Boruta, Petras Plumpa, Nijolė Sadūnaitė ir kt.</p>		
41	Triumviratas: S. Lozoraitis, J. Šaulys, P. Klimas.	1	<i>Vienas taškas</i> duodamas, jei teisingai įvardyti visi trys asmenys.
42	Asmuo: J. Urbšys. Data: 1940 m. birželio 2 d.	2	<i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingai įvardintą asmenį, <i>kitas taškas</i> , – už teisingai nurodytą datą.
43	J. Šaulys – Šveicarijoje. E. Turauskas – Šveicarijoje (atstovas Tautų Sąjungoje). S. Lozoraitis – Italijoje. P. Klimas – Prancūzijoje.	4	<i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingai nurodytą diplomato rezidavimo vietą (valstybę).

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
44	<p>Klaida: „padarė didžiausią klaidą, kad laiku nepadarė žygių tos kovos finansavimui užsieniuose, nors buvo laiku apie tai įspėtas (dar užpereitų metų rudenį)“.</p> <p>Kas jas padarė. Galimi teisingi atsakymai: URM (Kaune); Lietuvos vyriausybė Kaune; J. Urbšys.</p>	2	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už klaidą, <i>kitas taškas</i>, už atsakymą, kas ją padarė.</p>
45	<p>„Politinis organas“: Lietuvos tautinis komitetas</p>	1	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingą „politinio organo“ pavadinimą.</p>
46	<p>„Užsienio reikalų ministro J. Urbšio telegrama Nr. 288 iš 1940 VI. 2, nustatytos funkcijos – likusios užsieny Lietuvos diplomatijos šefas ir du jo pavaduotojai, o lygiu būdu ir Lietuvos įgaliotų ministerių Kolegija veikia toliau“.</p>	1	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingai įvardintą dokumentą, – <i>telegramą</i>, nurodant jos siuntėją, numerį ir išsiuntimo datą.</p>
47	<p>Lietuvos diplomatijos Šefo kompetencijos: „a) užsienio tarnybos asmeninė sudėtis, tarnautojų, – ne misijų šefų – paskyrimai, atleidimai, perkėlimai, disciplinariniai klausimai ir pan.; b) atsakomybė už turtą; c) pasų išdavimas; d) apskritai visa, kas liečia diplomatinių ir konsularinių atstovybių veikime priežiūrą, o ypačiai susisiekimą ir archyvų saugumą“.</p>	4	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingai įvardintą Lietuvos diplomatijos šefo kompetenciją.</p>
48	<p>Vertybė: „Pasiuntinybių ir Konsulatų archyvų apsaugojimo ir išlaikymo reikalas, ypatingai kiek tas liečia konfidencialių raštų bylas“.</p> <p>Paaiškinimas: „pirmiausiai, apsaugoti, kad konfidencialūs raštai nepakliūtų į bereikalingas, o ypatingai į priešiškas rankas, kur jie galėtų būti kenksmingai Lietuvos reikalams panaudoti, o antra, – išsaugoti juos, kaip vertingą istorinę medžiagą ateičiai“.</p> <p>Vertybė: Lietuvos atstovybė Vašingtone.</p> <p>Paaiškinimas: Ji yra „Nepriklausomos Lietuvos legaliu ir oficialiu simboliu“.</p> <p>Galimi ir kiti teisingi ir logiški atsakymai.</p>	4	<p><i>4 taškai</i> už dvi įvardytas vertybes ir jų paaiškinimą.</p>
49	<p>JAV „deponuoti nepriklausomos Lietuvos pinigai“, kuriais buvo išlaikomos Lietuvos pasiuntinybės. Galimas kitas atsakymas – JAV esantis Lietuvos auksas.</p>	1	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už teisingai įvardintą pinigų (lėšų) šaltinį</p>
51	<p>Galimi teisingi atsakymai: Teiginys: buvo nepriklausomos Lietuvos simboliu. Teiginys: padėjo išsaugoti nepriklausomos Lietuvos turtą. Teiginys: išsaugojo archyvus, vertingą istorinę medžiagą ateičiai. Teiginys: užtikrino Lietuvos valstybingumo tęstinumą. Teiginys: išduodavo ir pratęsdavo Lietuvos pasus tiems, kurie nepanoro tapti kitų šalių piliečiais.</p>	3	<p><i>Vienas taškas</i> duodamas už vieną teisingą teiginį.</p>